Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Eerikinkatu 40-42
20100 Turku

Asiantuntijalausunto

12.10.2022

Lakivaliokunnalle

HE 142/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta, HE 142/2022 vp.

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu piirin talous- ja velkaneuvonnan asiantuntijoiden laatimana asiantuntijalausuntona seuraavaa:

4 luvun 51 §; tavanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen kirjaaminen pykälään

Jo ennen muutosta työmatkakulujen perusteella ulosmittauksen määrää on voinut pienentää, mutta koska sitä on sovellettu pidättyvästi, lisäys on erittäin tärkeä. Ehdotuksessa on kuitenkin kaksi ongelmaa.

Ensinnäkin ehdotus jättää liikaa tapauskohtaista harkintavaltaa ja siten onkin epäily jo etukäteen, että soveltamiskynnys muodostuu liian korkeaksi ja epätasapuoliseksi.

Toisekseen ehdotus ei riittävästi kannusta työntekoon. Ulosottolainsäädännön aikaisemmassa kehittämisessä tavoitteena on ollut työntekoon kannustaminen, joten ulosottokaaressa pitäisi huomioida 51 §:ssä työmatkakulut aina kokonaisuudessaan, eikä vain "tavanomaista suuremmat". Vastaavasti velkajärjestelylainsäädännössä 1.7.2022 alkaen on huomioitu maksukyvyn arvioinnissa työmatkakulut kokonaisuudessaan työssä käymisen kannustamiseksi, kun aikaisemmin huomioitiin vain paikallisliikenteen maksun ylittävältä osin.

Edellä mainituilla perusteilla ensisijaisesti olisi parempi huomioida tulonhankkimiskuluista työmatkakulut aina kokonaisuudessaan tai toissijaisesti tarkemmin määriteltynä määränä.

4 luvun 52 ja 53 §; vapaakuukausien lisääminen

Vapaakuukausien lisääminen varsinkin pienituloisten kohdalla on lähtökohtaisesti kannatettavaa, koska he joutuvat usein hakemaan ulosoton vuoksi toimeentulotukea, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

Vapaakuukausien lisääminen on toisaalta liian kaavamainen ratkaisu pidemmän päälle, koska se kohdistuu kaikille velallisille riippumatta heidän todellisesta maksukyvystään. Siten kestävämpi ja kannatettavampi ratkaisu olisi kehittää ulosottokaarta (esim. 4 luvun 51 §:ää) siten, että velallisen todellinen maksukyky tulisi paremmin huomioitua eli samalla tavalla kuin velkajärjestelyissäkin tai toimeentulotuessa selvitetään velallisen/asiakkaan todellinen maksukyky. Nopea ratkaisu olisi täydentää 4 luvun 51 §:sää esimerkiksi siten, että jos ulosottovelallinen saa palkan ulosmittauksen vuoksi säännöllisesti toimeentulotukea, ulosmittausta pitäisi huojentaa niin, ettei toimeentulotuen tarvetta ole.

Toisekseen tulee muistaa, että niiden velallisen kohdalla, joiden todellinen maksukyky on parempi kuin ulosmittauksen määrä, velkajärjestelyn houkuttelevuus vähentyy entisestään. Jos ulosmittaus on lievempi kuin velkajärjestelyssä kuukausittain maksettava määrä ja sen lisäksi saa enemmän vapaakuukausia, joita velkajärjestelyssä ei vastaavanlaisena ole, velallinen saattaa mieluummin jatkaa ulosotossa, eikä hae velkajärjestelyä, vaikka tavoitteen pitäisi olla päinvastoin.

Asia: LA 35/2022 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 4 luvun 52 ja 53 §:n muuttamisesta

Lakialoitteessa ei ole esitetty sellaisia perusteluita, jotka edellyttäisivät muutoksia hallituksen esitetykseen. Muutoinkin viittamme edellä perusteltuun ensisijaiseen näkemykseemme 51 §:n kehittämisestä.

Asia: LA 22/2022 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 6 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lakialoitteessa ei ole esitetty perusteluita, joiden nojalla olisi syytä tarkastella toisin suoritusten kohdentamista kuin hallituksen esityksen sivulla 16–17 on todettu.

Velkajärjestelylaissa on ollut vastaavanlainen säännös eli pääomasuoritusten ensisijaistaminen jo vuodesta 1993 lähtien, mutta sitä ei oikeastaan käytetä, koska siitä ei ole olennaista hyötyä, kun korot ovat matalat ja toisekseen vaatii erittäin hankalia laskutoimituksia.

Asia: TPA 42/2021 vp Toimenpidealoite ulosoton uudistamisesta ja suomalaisten ylivelkaantumisen

Toimenpidealoitteessa on aivan oikein todettu ylivelkaantumisen aiheuttamat haitat. Mutta toimenpidealoitteessa vaaditun toimenpideohjelman mukaisia toimia on jo nyt pitkälti koordinoitu oikeusministeriössä (https://oikeusministerio.fi/ylivelkaantumisen-torjunta) ja niitä on myös toteutettu. Toimenpidealoitteessa ei ole esitetty perusteluita, joiden nojalla olisi syytä tarkastella ulosottokaareen ehdotettu muutoksia toisin kuin hallituksen esityksen sivulla 15–16 on todettu.

Asia: TPA 29/2021 vp Toimenpidealoite ulosottokaaren muuttamisesta

Toimenpidealoitteessa on kyse käytännössä samasta kuin edellä lakialoitteessa LA 22/2022 eli suoritusten kohdentamisesta ensin pääomalle.

Tässä toimenpidealoitteessa on toki oikein tuotu perusteluna esiin kannustusvaikutus. Erittäin moni velallinen menettää motivaationsa velan maksamiseen ja työntekoon, kun huomaa, ettei korkojen vuoksi velka lyhene lainkaan tai lyhenee erittäin hitaasti. Ilmiö korostuu varsinkin suurten velkojen kohdalla, kuten isot verovelat tai vahingonkorvaukset. Näissä tapauksissa tällä hetkellä korostuu ulosoton ohjausvelvollisuus velkajärjestelyn mahdollisuuden selvittämiseksi, mutta ongelman ratkaisemiseen voisi miettiä jatkossa muitakin vaihtoehtoja, kuten voisiko viivästyskorko olla pienempi tietyn euromäärän jälkeen, jolloin velkamäärä ei kasvaisi niin hallitsemattomasti.

Lisäksi kuluttajaluottojen osalta on hyvä muistaa, että ulosotossa korko on jo tällä hetkellä usein olennaisesti pienempi kuin sellaisessa kuluttajaluotossa, joka on hoidossa, kun velkakirjaehdon mukainen juokseva korko on suurempi kuin yleinen viivästyskorko. Siten korkeakorkoisen velan maksaminen ulosoton kautta on jo nyt usein edullisempaa, mutta eivät velalliset silti tarkoituksella päästä velkojaan ulosottoon.

Kunnioittaen

Fager Lasse 912449715

Allekirjoittaja Fager Lasse 912449715
DN: cn=Fager Lasse 912449715, c=FI, o=Oikeusministeriö, email=lasse.fager@oikeus.fi
Päivämäärä: 2022.10.12 13:05:48 +03'00'

Lasse Fager
johtaja